

Vissercafés in de jaren zestig te Oostende

Vorige maand startte schipper op rust Eddy Serie in HVB een boeiende reeks over de talrijke vissercafés die destijds in Oostende welig tierden. Na een 'inleiding tot het caféleven' togen we op pad. We bezochten in dat eerste deel café Rialto en passeerden voorbij 't Kroegske om naar café Titan te trekken en vervolgens naar de Noordzee van uitbater en oud-IJslanvaarder Phillemon. Vandaag zetten we onze kroegtocht verder. Ervaringsdeskundige Eddy Serie vertelt ons wat we te zien krijgen.

Vissercafés in de sixties:

op stap

We verlaten het Pauluspleintje en trekken naar de Visserskaai. Links om het hoekje is er de *Walvis*, een rustig café waar veel kustvissers komen. Het is niet echt een stamcafé, eerder een praatcafé. Maar het is ook het vissercafé dat het op de Visserskaai het langst van al uitgezongen heeft. De *Ferry Boat*, een café dat zich enkele huizen verder bevindt, is wél een stamcafé. Er is een vogelpik, een spaarkas en er wordt veel met de kaarten gespeeld. Vogelpikclub, spaarkas, kaarterclub, of een andere club met bestuur, het zijn de ingrediënten voor een goed draaiend stamcafé.

In de jaren vijftig is die *Ferry Boat* alom bekend als 'bij Dikke Gusten', zo genoemd naar de bijnaam van de oud-kustvisser die het openhoudt. Even voor 1960 geeft Dikke Gusten de tap in handen van zijn zoon Roger Heinderson (eveneens visser) die het etablissement samen met zijn echtgenote Héléne openhoudt, geassisteerd door hun twee dochters Nora en Monique. Zoon Freddy vaart eveneens ter visserij.

Het is het stamcafé van mijn vader. Het wordt vooral bezocht door oudere vissers, meestal kustvissers en oud-vissers die op de maalboten van de Oostende-Doverlijn zijn overgestapt. Er komen ook veel andere stamgasten, zo weet ik van mijn vader.

Jonge vissers die er af en toe een pintje drinken, doen het meestal voor de aanwezigheid van de jonge dochters van de uitbaters. Nora vrijt met Roger Hoste, een dancingkelner uit de Langestraat. Hij houdt de andere stamgasten op de hoogte van het reilen en zeilen in de uitgangsbuurt. Daardoor weet mijn vader me te vertellen, die dat op zijn beurt van die Hoste weet, dat de renners Roger en Eric De Vlaeminc en Jempy Monseré daar af en toe de bloempjes durven buitenzetten en daarbij dan graag een whisky tot zich nemen.

Seventeen, a dancing queen

Als zeventienjarige ga ik met een vijftal vissersvrienden op stap, nonkel André is er ook bij, een visser die zeven jaar ouder is dan ik en we zitten in de *Ferry Boat*. Ik dans

II. Stamcafés en klantenlokkers

met Nora, die mijn leeftijd heeft, op 'Unchained Melody' van Cliff Richard, een ultra trage slow. Nonkel André moedigt me aan: 'Ewel, je danst met je gat achteruit.' Ik overwin mijn schuchterheid en van dan af zoek ik tijdens het dansen altijd wel lichamelijk danscontact met het meisje. Dat is hoe het overal gebeurt, niet alleen in Oostende uiteraard, bij vissers en bij landmensen, slows worden zeer dicht tegen het meisje gedanst. Na zo'n slow zie je veel jongens naar hun plaats weerkeren met hun kont een beetje achteruit en de toppen van hun jas voor de gulp, want daar is tijdens 't dansen iets gerezen.

De stamgasten van de *Ferry Boat* doen wel meer dan samen kaarten (de ouderen) en dansen (de jongeren). Er worden busreisjes georganiseerd, bijvoorbeeld naar de brouwerij Ekla. In 1958 gaat het, hoe kan het anders, naar de Wereldtentoonstelling in Brussel.

Ik herinner me zelfs een reis van een vijftal dagen met de trein naar Hamburg, Sanct Pauli en de Reeperbahn. Veel vissersgezinnen zijn toen meegereisd, waaronder mijn ouders en grootouders. Mijn negen jaar oudere nonkel Pierre Barbaix is erbij en ook Theo Bogaert met hun

Maurice Zanders, bijgenaamd Pies, speelde als jonge man een grote rol in het Oostendse uitgangsevenen, zoals uit deze reeks overduidelijk blijkt. In 1961 is Pies scheepsjongen op de O 177. Daarop varen ook Pierre Barbaix en zijn zonen André (vader van Dennis, vandaag matroos op een boomkorvaartuig) en Pierre (vader van kustvisser Rudy Barbaix). Samen met alle andere scheepsjongens wordt Pies op Tweede Paasdag 1961 (dag van de Visserhulde) op het stadhuis ontvangen door Koning Baudewijn en Koningin Fabiola. Daarna trokken de vissers de cafés van het Visserskwartier weer in.

respectievelijke echtgenotes Simone en Liliane. Dat is in 1965. Ikzelf ben twintig jaar. Ook mijn vrienden Maurice Zanders en Maurice Devaux zijn van de partij. In Hamburg trekken we er meestal samen op uit, drie jonge vissers op de *Reeperbahn* in *Grosse Freiheit*, we bezoeken er de strip-teasebars en passeren langs de *Poepfstrasse*. We gaan binnen in de *Kaiserkeller* en de *Star Club* waar The Beatles twee jaar eerder de wereld beginnen te veroveren. Op hetzelfde podium, waar voor de rest onafgebroken Engelse bands uit Manchester, Birmingham, Liverpool en Londen optreden, zingt Maurice (Pies) Zanders zingt 'Op de Vismarkt zien 'k geboren' (dat is ook zo). De Duitse jeugd vindt het plezant en moedigt hem luid aan.

We keren terug naar de Visserskaai. Daar zijn in die tijd

1961, café Zeezwaluw: van l naar r ; Josianne Lauwereins (latere cafédochter), Jean Pierre X (IJsland), Freddy Heinderson (kust), Eddy Serie (kust), onder Marcel Mille (Kust), cafédochter Marie Rose Van Besien, boven Maurice Devaux (Kust), onder Pros Van Billemont (Middenslag), François Ruyschaert (Mosselverkoper), Andrea (de jongste dochter van volkszanger Bertino). Op de voorgrond het hoofd van Patrick Cordy (Kust).

ook nog kleine ouderwetse visserscafés te vinden, waar zelfs geen jukebox staat, waar vooral oudere vissers komen die er de rust opzoeken. Pintje drinken, sigaretje roken, babbeltje doen. Meer moet dat niet zijn. Bij Tibbetjes is zo'n kroeg. Tibbetje, wiens gezicht verminkt is door een brand, is in zijn ouderwetse kleren een opvallende verschijning op de kaai.

Café Brixham is qua sfeer meer te vergelijken met de *Ferry Boat*: eigen stamgasten, vogelpikclub, spaarkas en veel gekaart. Het publiek is meer divers dan dat van de *Ferry Boat*. Je treft er meer niet-vissers aan.

Alle dagen feest

Via de Visserskaai gaat het naar de Nieuwstraat. Op de rechterkant, enkele huizen van de hoek verwijderd ligt café *Zeezwaluw*. Begin jaren zestig is dat het favoriete café van veel (heel) jonge vissers. Dat komt doordat Marie-Rose Vanbesien er serveert, een knappe meid van amper veertien... en de vriendin van ons allen.

'Cafédochters' zijn echt sociale meisjes, nauw verbonden met visserij. Denk niet dat het sletjes zijn, ze vervullen gewoon hun rol in de vissersgemeenschap. Ze bieden troost, en delen in de vreugde. Ze zijn onze feestgezellinnen en ze helpen ruzies te vermijden. Ze dansen met iedereen die het hen vraagt. En als een van de jonge vissers hen bevalt... dan gaan ze ermee uit.

Standbeeld aan de vistrap van Lucy Loes. (foto joc)

Het is het café van Louis Van Besien, die door verdrinking om het leven komt, broer van Lucienne Van Besien, later alom bekend Lucy Loes. We zijn zeventien, achttien jaar als we er de 35-jarige Lucienne leren kennen. Ze helpt haar schoonzuster Andrea, moeder van Marie-Rose, in de zaak. Da's nodig, want in het druk bezochte café houdt de visserij alle dagen feest. We leren er de twist te dansen, de Huckle Buck en The Fly. Er wordt geswingd en gerockt dat het een lust is.

Er is meer. Er hangt een schilderij aan de muur. We zien de burgerwacht die op vissers schiet en op schepen die in het dok liggen. Zo vernemen we voor het eerst iets over de Oostendse Vissersopstand van 1887. Het café als geschiedenisonderricht!

We dwepen in die tijd met rocker Vince Taylor, maar Country Music wordt door ons evengoed gesmaakt, vooral Jim Reeves en Brenda Lee. Cliff, Elvis en Paul Anka staan naast Adamo en Will Tura. Tijdens de twistrage horen we de tot dan ongehoorde sound van Joey Dee and the Starlites; stemmen uit New York. Hits als Pepermint Twist, Ya Ya en Fanny Mae brengen in Oostende een ambiance die later nog overtroffen wordt door de Engelse popgroepen die zich door Joey Dee and the Starlites lieten inspireren. We drinken er pinten met The Woodpeckers, een Antwerpse komisch broederduo. De kleinste van de twee zal later op TV furore maken als 'het mannetje'. Wat me vooral opvalt is dat die twee komieken bloedserieuze cafégesprekken houden.

Enkele jaren nadat Louis op zee verdronken is, wordt de *Zeezwaluw* overgenomen door kustvisser Jef Lauwereins en zijn echtgenote Ernestinne. Ze hebben twee dochters en vier zonen die allen vissers zijn. Dochter Josianne neemt

Café Mosselhuis, in de jaren zeventig : Een samenzijn van jonge kustvissers na een nacht op zee. Van l. naar r : François Devvey (schipper-reder O 23), Ronny Victor (schipper O 192), Luc Bogaeri (matroos O 100), X (matroos), X (matroos). Bovenaan: Wilfried Devvey (matroos O 23), Maurice Devaux (matroos O 142). Onderaan: Urbain Van Steene (schipper), Lucien Bogaert (schipper O 100), Albert Deramoudt (schipper) en Ivan Fonteyne (matroos).

de plaats in van Marie-Rose. Het feest gaat gewoon door. De vernoemde 'cafédochters' Marie-Rose en Josianne huwen later met vissers; Marie Rose met Norbert Germonprez en Josianne met Freddy Heinderson, zoon van de uitbaters van café *Ferry Boat*.

Volkszanger Bertino ⁽¹⁾ heeft drie dochters en die huwen ook met vissers; de jongste, Andrea, met Pierre Lambrecht (IJsland), Erna met Florent Daems (kust) en Jenny, de oudste, met Roger Ryckeman (IJsland). Drie geestige meisjes waren het, waarvan Andrea de uitbundigste was en Erna de stilste.

Jenny is iets ouder en daar hebben we minder contact mee. Voor de verloving van de meisjes vormen we een

1964, café 't Schipje : tijdens een kalme vooravond in café 't Schipje ; van l naar r : Staf Jooris (oudere visser), Maurice Zanders, cafébazin Yvonne (echtgenote van André Bogaert senior), Eddy Serie en André Bogaert junior.

hechte bende goede vrienden en vriendinnen. Zoals dat ook met onze andere vriendinnen het geval is, delen we met hen enkele geheimpjes.

Er mag dan wel dagelijks gefeest worden in die visserscafés, die feesten zien er wel altijd verschillend uit, en zo ook de deelnemers. De jonge kustvissers komen er meestal op zaterdagavond en -nacht en in de zondagmiddag. Bemanningen van de grote schepen zijn 14, 18 of 21 dagen afwezig en komen dan voor drie dagen aan land. Tijdens de ochtenden komen oudere kustvissers er een enkel pintje drinken voor ze huiswaarts trekken, na een nacht hard werken, om s' avonds weer fris aan boord te stappen. En op zondagochtenden trekken oudere vissers op café-bezoek, om op een vooraf afgesproken uur weer thuis te zijn voor het middageten, meestal om 13 uur. Wie dat niet doet mag ruzie met de vrouw verwachten. Ja, er zijn afspraken die moeten worden nageleefd en de visser leeft er ook naar. (Zie ook kaderstuk.)

Het succesrijke 't Schipje

Maar goed, onze karavaan trekt verder. Enkele huizen verwijderd van de Zeezwaluw is er café Het Mosselhuis. Het is een klein cafeetje waar de mensen van de Trap vlog binnenspringen om er naar het WC te gaan; waar men ook maaltijden serveert. Jonge evengoed als oudere kustvissers gaan er hun ochtendpintje drinken, na een nacht op zee en ook bij stormweer wanneer er niet wordt uitgevaren en er aan boord gewerkt dient te worden. Ook daar treffen we twee dochters: Claudette en Marie-Rose Bogaert.

Carnavalavond 1964 in café 't Schipje. Van l naar r : Eddy Serie (kust), Lucien Desomer (kust), Willy Malesys (IJsland), Eric Van Sevenant (IJsland), Maurice Zanders (IJsland en kust) en onderaan de gemaskerde Redgy Beyen (kust).

Schuin over de deur in dezelfde Nieuwstraat is er café 't Schipje. Na een periode waarin we vooral in de Zeezwaluw verzamelen, wordt 't Schipje onze ontmoetingsplaats voor we de stad intrekken. Jonge vissers spreken er de zaterdagavond af om samen *van sortie* te gaan. Dat is al van in de jaren vijftig zo. Het café wordt uitgebaat door het kustvissersgezin van André Bogaert en Yvonne. Ook daar weer twee dochters, Jacqueline en Helena. De drie zonen van André en Yvonne worden vissers. De dochters huwen met vissers uit de diepzeevisserij.

Wij vertoeven er meestal met onze vaste groep vriendinnen van Sas Slijkens. Terwijl wij, na een nacht op zee, in de namiddag slapen, gaan de meisjes in de winkel al de nieuwste platen halen. Die 'fonoplatten' worden ook aangevuld door vissers van de grote schepen die in Engeland zijn binnengelopen en vandaar de jongste Engelse en Amerikaanse successen meebrengen. Die zitten ze al in de jukebox van 't Schipje twee tot drie weken voor die platen op het continent te koop zijn.

Voor de Beatles alles veroveren dansen we in 't Schipje op de muziek van Eden Kane en Lance Fortune. Die eerste zal nog wel een belletje laten rinkelen, maar ik denk dat nog maar weinigen Lance Fortune kennen. Ook de Amerikanen Gene Pitney, Johnny Burnette, Johnny Tilotson en Ray Peterson zijn vaste waarden op de jukebox. Daar beleven we de opkomst van de vroege Beatles, we horen er voor 't eerst de Rolling Stones, Bob Dylan en Roy Orbison. We dansen, drinken, roken en vertellen over de visserij & zeevaart, maar even goed over muziek, sport en de wereldproblemen, maar altijd wordt alles doorspekt met humor.

Soms wordt er op de koer gevrijd. Samen met de Zeezwaluw en de Santa Maria mag 't Schipje het meest succesvolle visserscafé uit onze jeugd genoemd worden. Het café heeft het ook heel lang uitgezongen.

'Jacqueline, ga maar mee met Maurice'

Op de hoek van de Nieuwstraat en de Schipperstraat bevindt zich de 'Fats'. Dat is geen visserscafé, maar de eerste homobar in Oostende. Als kind weten we al dat er 'potvinten' bestaan. Mijn zestienjarige nonkel André die op de visserijschool Paster Pype les volgt, legt me uit wat 'potvinten' zijn. Mijn grootmoeder Maria maant me al heel vroeg aan voorzichtig te zijn voor de 'stratennaaiër', een naam die uit een ver verleden komt. Het oproepen van dat beeld maant kinderen aan tot voorzichtigheid op straat. De 'stratennaaiër' is immers iemand die jongens, meisjes en vrouwen op straat aanvalt. Wanneer ik zelf de lessen aan de stedelijke Visserijschool John Bauwens volg, zie ik hoe onze leraars zich voor het venster van de Fats posteren als we daar moeten passeren, omdat de homo's vanachter het raam jongens naar binnen durven te roepen.

Wat verder in de straat naar de vismarkt toe is er 't Zeilschipje, een ruim café uitgebaat door IJslandvisser Ronny Neirinck en zijn echtgenote Anne-Marie Ockett. Zij is de dochter van IJslandkapitein Jef Ockett. Anne-Marie heeft het vak geleerd in café 't Visschertje, uitgebaat door moeder Jeanne, echtgenote van Jef die rond IJsland vist.

In 1963-1965 komt de Oostendse jeugd in 't Zeilschiptje samen om elkaar te leren kennen en er te vrijen, zoals dat ook overall elders in het Visserskwartier gebeurt, maar in de grote cafézaal en dito koer is er wat meer ruimte. De meerderheid van de klanten bestaat uit jonge vissers en ik herinner me vooral het daar veel gespeelde liedje Bo Diddley van de zanger met dezelfde naam.

De Witte Zee, enkele huizen verder, is een rustiger visserscafé waar minder jeugd op af komt. We gaan er langs om even op adem te komen. Ik herinner me dat ik daar op een zondagmiddag een gezelschap gezien heb van een tiental

1969, café Docksy, tijdens het wereldrecord marathonvogelpikken: kustvissers en vaarmaten Eddy Serie en Maurice Zanders (beiden in jumper), Bob Bouzi Di (Algerijn en huisschilder) en bokskampioen André Saudemont.

mannen en vrouwen. Opeens staat iemand recht en leest enkele lange gedichten voor. Ik denk dat het de jonge dichter Hugo Claus is, die in Oostende woont en dan nog onbekend is. ⁽²⁾ Nu nog, wanneer ik die jonge gast voor de geest haal, zie ik daar de jonge Claus in.

Café Belcanto, naast De Witte Zee is in de latere jaren zestig het café van de tweelingzusters Huguette & Yvette Verburgh en hun moeder weduwe. Vader komt aan zijn einde tijdens de IJslandvisserij. De twee visserdochters stralen grote klasse uit. Ze weten hoe ze hun klanten moeten aanpakken. Er speelt een kleine band met zanger Eddy Clark, voorheen zanger van de Seabirds. Norbert, die later bediende bij de Rederscentrale wordt, speelt er drums. Eén van mijn vissersvrienden, middenslagvisser Redgy Goes, huwt met Huguette. Later baat de tweeling samen met hun echtgenoten een vishandel uit om nog later kleding en schoenen te verhandelen. Wat bevestigt dat ze uit het goede 'commerçantenhout' gesneden waren.

Een wereldrecord

We trekken verder. Op de hoek van de Vismarkt en het Vissersplein is er Café Docksy, voordien café De Koninkjes genoemd, vandaag is dat het Zeezotje. In de late sixties wordt het uitgebaat door Marguerite Haeck moeder van André, Betty, Jacqueline en... Liliane Saudemont, de eerste Oostendse die ter visserij voer. De jonge Jacqueline, het laatste kind in huis, is er de klantenlokker. Mijn vaarmaat, Maurice (Pies) Zanders zal haar enkele jaren later huwen. Dat ging zo. Wij zijn gedrieën op stap, Maurice, Jacqueline en ikzelf. Opeens vraagt Jacqueline: 'Eddy met wie moet ik nu meegaan? Met u of met Maurice?' Ik weet dat mijn vriend zot van haar is en zeg: 'Jacqueline, ga maar mee met Maurice'. Vanaf dan beginnen ze serieus te vrijen.

Later houdt zoon André Saudemont de Docksy open. André heeft met de koopvaardij gevaren. Hij is ook bokser en mag zich zelfs officieel bokskampioen van Vlaanderen noemen. Het is een stamcafé van meerdere jonge vissers en ook van jonge mensen met allerlei andere beroepen. Boksmanager Theo Van Haeverbeke komt er over de vloer, evenals bekende Vlaamse boksters. We staan er te praten met boksters Jean-Pierre Coopman en Freddy De Kerpel. Soms gaan we met André mee naar boksmettings in Gent. In dat café richten we een vogelpikclub op en later ook een voetbalclub. We richten er zelfs het een marathon vogelpikken in, een waar wereldkampioenschap. Kranten uit Engeland laten ons weten dat we een wereldprimeur hebben. We vogelpikken onafgebroken op de Engelse darts, vierenzestig uur! Mijn vader heeft daarvoor speciaal zijn schip O 628 een dag of twee aan de kaai gehouden, omdat zijn vaargezellen, Maurice en ikzelf, deelnemers zijn.

Klant in het café zijn ook de eerste allochtonen die uit Noord-Afrika naar Oostende geëmigreerd zijn. Een vijftiental Algerijnen die in de Algerijnse burgeroorlog met de Fransen meegevochten hebben, zijn vervolgens ook met de koloniale uitgeweken. Vanuit Duinkerken zijn ze in Oostende terechtgekomen en velen van hen huwen

uiteindelijk met een Vlaams meisje. Ze leren ons couscous te eten, wat wij in potjes naar huis meekrijgen en we leren van hen ook enkele Arabische woorden, zoals kif kif (fifty fifty) en 'Nikarabok', een lelijke vloek. Zij leren van ons Vlaams te spreken. 'Een beetje poepn, nie betaaln' zit er al gauw in. Toffe mensen zijn het. Wij, vissers, geraken ermee bevriend en de zonen van Bob Bouzi Di en Said Oubiche, Manu en Christophe, worden later visser.

Said Oubiche is een afstammeling van de Touaregs ⁽³⁾, zo vertellen ons zijn vrienden en Bob Bouzi Di is korporaal bij het bezettingsleger geweest. Ze vertellen af en toe over de gruwelijke oorlogsdaden die zij in Algerije hebben meegemaakt. Hoe tegenstanders bij gevangenen het geslachtsdeel afsnijden, hen dat in de mond stoppen en vervolgens hun keel oversnijden.

Ze behoren, zo zeggen ze ons, tot een geheim leger dat altijd klaarstaat om terug naar Algerije te vertrekken. ⁽⁴⁾

1969, een zaterdagavond in café Docksy. Ambiance verzekerd.

Af en toe komt een Algerijnse kolonel uit Duinkerken afgezakt en gaan ze aan tafel in het Arabisch zitten kletsen. De brede lach met een mond halfvol gouden tanden van de kolonel is opvallend.

Ze integreren zich voortreffelijk, ze gaan vriendschappelijk om met de andere klanten en ze hebben een boontje voor de vissers. Bob Bouzi Di is trouwens een van de vier die deelneemt aan het wereldkampioenschap marathonvogelpikken.

Eddy Serie

(Vervolgt)

(1) Bertino is de artiestennaam van Albert Lingier (°Glasgow 1915-†Oostende 1969). Begon op jonge leeftijd op te treden als figurant in Oostendse revues. Tijdens WO II was hij een opgemerkte entertainer in het café Chez Prosper (Alfons Pieterslaan) waar hij zelfgeschreven teksten zong op bekende melodieën. Na de oorlog richtte hij een carnavalgroep op dat grote successen kende op het bekende Bal du Rat Mort. Hij schreef liedteksten, een operette en de teksten voor twee revues. Ann Decorte wijdde een studie aan de man waarbij ze vijftig van zijn liedteksten wist te inventariseren. In lokale bladen (Kustblad, Zeewacht) verzorgde hij gedurende lange tijd wekelijks een folkloristische bijdrage. In de Ooststraat baatte hij een café-chantant uit dat De pantoeffel heette.

(2) Of Eddy Serie daar Claus gezien heeft, weten we niet. Maar we weten wel dat Claus in de jaren zestig niet meer in Oostende woonde. Hugo Claus verbleef van 1948 tot 1950 in Oostende. Tijdens die jaren maakte hij er de sprong naar zijn eerste roman, ging hij er boksen en gokken en hield er zijn eerste expositie. Zijn sleutelroman De Verwondering (1962) speelt zich in Oostende af. Ook zijn liefde voor Ensor, de Oostendse meester, is bekend. Claus schreef: 'Oostende. Daar is mijn bestaan begonnen te vergaan. Negentien was ik, ik sliep in het Hôtel de Londres op het hoogste verdiep. De mailboot voer onder mijn raam.' Toen Claus' wilsbeschikking werd bekendgemaakt, stond daarin de wens om zijn as op zee te verspreiden, voor de kust van Oostende.

(3) Meer over dat volk op <http://nl.wikipedia.org/wiki/Toareg>.

(4) Misschien hebben ze wel deel uitgemaakt van de OAS (Organisation de l'Armée Secrète), een ultra rechtse terreurorganisatie, vooral bestaande uit Franse militairen, die zich verzette tegen de onafhankelijkheid van Algerije. De OAS oefende terreur uit van 1961 tot 1963. Ze maakte 12.500 dodelijke slachtoffers. (http://nl.wikipedia.org/wiki/Organisation_de_l'Armée_Secrète)